

HOBITS

J. R. R. TOLKIEN

THE
HOBBIT

OR,
THERE AND BACK AGAIN

DŽ. R. R. TOLKĪNS

HOBITS

JEB
TURP UN ATPAKAĻ

No angļu valodas tulkojusi
Zane Rozenberga

ZVAIGZNE ABC

821.111.93
To 280

John Ronald Reuel Tolkien
THE HOBBIT or, There and Back Again

Originally published in the English language by HarperCollins Publishers Ltd.
under the title *The Hobbit*

© The Tolkien Estate Limited 1937, 1965

J.R.R Tolkien asserts the moral right to be acknowledged as the author of this work.

TOLKIEN and are registered trade marks of The Tolkien Estate Limited

Cover layout design © HarperCollinsPublishers 2013

Cover Illustration: 'Smaug the Golden' John Howe

Autora ilustrācijas

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā.

© Tulkojums latviešu valodā, Zane Rozenberga, 2002

© Literārā apdare, izdevums, mākslinieciskais noformējums,

Apgāds Zvaigzne ABC, 2002, 2022

ISBN 978-9934-31-108-6

I nodaļa

NEGAIDĪTAS VIESĪBAS

Reiz kādā pazemes alā dzīvoja hobits. Ne jau šādā tādā nejaukā, mitrā alā, kur lokās tārpi un valda drēgnuma smaka, ne arī sausā, tukšā, smilšainā dobumā, kur nav nedz uz kā apsēsties, nedz ko uz zoba likt: nē, šī bija hobita ala, un tas nozīmē ērtības.

Tai bija pilnīgi apaļas durvis, gluži kā kuģa lodziņš, zaļas, ar spoži dzeltenu misiņa rokturi pašā vidū. Durvis veda uz caurulei līdzīgu priekštelpu, kas atgādināja tuneli – sevišķi labiekārtotu tuneli, kurā nebija dūmu, bet bija paneļiem klātas sienas, flīzēm un paklājiem segta grīda, pulēti krēsli un vesels milzums pakaramo cepurēm un mēteļiem – hobitam patika uzņemt ciemiņus. Tunelis vijās uz priekšu, noteikti, bet ne pārlietu taisni ieurbdamies kalna sēnā – visi iedzīvotāji daudzu jūdžu apkaimē dēvēja to par Pakalnu –, un šī tuneļa sienās gan vienā, gan otrā pusē rindojās daudzas apaļas durtiņas. Vairākstāvu mājokļus hobiti nebūvē; guļamistabas, vannas istabas, pagrābtelpas, pieliekamie (turklāt daudzi), ģērbistabas (viņam veselās istabas bija atvēlētas drēbēm vien), virtuves, ēdamistabas – visas atradās vienā stāvā, viena un tā paša gaitēņa malās. Labākās istabas visas atradās kreisajā pusē (iekšā ejot), jo tikai tās varēja lepoties ar logiem, dziļi iebūvētiem, apaļiem logiem, kas pavēra skatu uz viņa dārzu un tālāk uz pļavām, kuras stiepās lejup līdz upei.

Šis hobits bija ļoti turīgs, un viņu sauca Baginss. Baginsi bija dzīvojuši Pakalna apkaimē kopš neatminamiem laikiem, un apkārtējie uzskatīja viņus par ļoti godājamiem kaimiņiem – ne vien tāpēc, ka vairākums no viņiem bija bagāti, bet arī tāpēc, ka viņi nekad neiekūlās dēkās un nemēdza darīt neko negaidītu: jau iepriekš varēja pateikt, ko jebkurš Baginss atbildēs uz jebkuru jautājumu, nemaz nepūloties viņam to uzdot. Šis stāsts ir par to, kā viens no Baginsiem reiz iekļuva dēkā un attapās darām un runājam daudz ko pilnīgi negaidītu. Iespējams, ka viņš zaudēja apkārtējo cieņu, taču viņš ieguva... nu, gan jūs redzēsiet pašī, vai viņš galu galā kaut ko arī ieguva.

Šī mūsu neparastā hobita māte... jā, bet kas tad īsti ir hobits? Laikam gan šajos laikos to nepieciešams paskaidrot, jo hobiti kļuvuši reti sastopami, turklāt vairās no Lieļajiem Cilvēkiem, kā viņi dēvē mūs. Hobiti ir (vai vismaz bija) mazi cilvēciņi, uz pusi īsāki par mums un mazāki par bārdainajiem Rūķiem. Hobitiem bārdu nav. Noslēpumainas burvības viņos ir maz vai pat nav nemaz, ja nu vienīgi tas ikdienišķais mazumiņš, kas palīdz viņiem klusi un žigli pazust, kad šurpu stampā kāds liels, lempīgs nejēga kā es vai jūs, saceldams tādu troksni, ko viņi dzird jau jūdzes attālumā. Viņiem mēdz būt paresni vēderi; viņi gērbjas košās drānās (visvairāk iecienīta ir zaļā un dzeltenā krāsa); apavus viņi nenēsā, jo uz pēdām viņiem ir dabiskas ādas pazoles un biezs, silts apmatojums, tāds pats kā uz galvas (turklāt sprogains); viņiem ir gari, veikli, brūni pirksti, labsirdīgas sejas, un viņi smejas guldzošus, sulīgus smieklus (it īpaši pēc pusdienām, kuras ēd divas reizes dienā, ja vien tās dabūjamas). Nu, iesākumam ar šīm ziņām pietiks. Kā jau iepriekš teicu, šī mūsu neparastā hobita – tas ir, Bilbo Baginsa – māte bija leģendārā Belladonna Tuka, viena no trim izcilajām Vecā Tuka meitām – viņš bija

hobitu virsaitis, kas dzīvoja viņpus Straumes, mazās upītes, kas tecēja gar Pakalna pakāji. Ļaudis nereti mēloja, ka sensenos laikos kāds no Tuku priekštečiem esot apņēmis par sievu feju. Tās, protams, bija aplamības, tomēr nevarēja noliegt, ka šai dzimtai patiesi piemīt kaut kas nehobitisks, un laiku pa laikam Tuku dzimtas pārstāvji iekūlās dažādās dēkās. Tādās reizēs viņi nemanot kaut kur nozuda, un ģimene centās par notikušo klusēt; tomēr negrozāms palika uzskats, ka Tuki nav tik godājami kā Baginsi, lai gan ir neapstrīdami bagātāki.

Tiesa, kad Belladonna Tuka kļuva par Bango Baginsa kundzi, viņa vairs nekādās dēkās neielaidās. Bango, tas ir, Bilbo tēvs, izbūvēja viņai visgreznāko un visērtāko hobita alu (pa daļai par viņas pašas naudu), kāda bija atrodama zem Pakalna vai aiz Pakalna, vai viņpus Straumes, un tur viņi nodzīvoja līdz pat mūža pēdējām dienām. Tomēr ļoti iespējams, ka Bilbo, viņu vienīgais dēls, kurš gan izskatījās un izturējās uz mata kā sava cienīgā un omulīgā tēva kopija, bija mantojis kādu drusciņu dīvainības no Tuku puses – kaut ko tādu, kas tikai gaidīja izdevību izlauzties ārpusē. Šāda izdevība nekad neradās, un Bilbo Baginss izauga liels, sasniedza apmēram piecdesmit gadu vecumu un rāmi dzīvoja savā skaistajā un ērtajā hobita alā, ko tika būvējis viņa tēvs un ko es jums nesen aprakstīju; viņš acīm redzami bija iekārtojies uz ilgu un mierīgu dzīvi.

Kādas dīvainas sagādīšanās dēļ pirms daudziem gadiem, kad pasaulē bija mazāk trokšņa un vairāk zaļuma un hobitu vēl bija daudz, un tie dzīvoja pārticīgi, un Bilbo Baginss kādu rītu pēc brokastīm stāvēja pie durvīm, kūpinādam milzīgu, garu koka pīpi, kas sniedzās lejup gandrīz līdz viņa spalvainajiem kāju īkšķiem (kuru spalvas bija rūpīgi sasukātas), garām gāja Gandalfs. Gandalfs! Gandalfs! Ja jūs būtu dzirdējuši kaut vai ceturto daļu no tā, ko par

viņu esmu dzirdējis es – un es esmu dzirdējis tikai mazu drusciņu no visa, ko varētu dzirdēt, – jums neviens stāsts vairs neliktos par brīnumainu. Kur vien viņš gāja, pa labi un pa kreisi kā uz burvja mājienu dzima brīnumi un piedzīvojumi. Šeit, Pakalna tuvumā, viņš nebija rādījies ilgus gadus, patiesībā jau kopš tiem laikiem, kad nomira viņa draugs Vecais Tuks; un hobiti jau gandrīz bija aizmirsuši, kāds Gandalfs izskatās. Aizņemts pats ar savām darīšanām, viņš bija dzīvojis tālu aiz Pakalna un viņpus Straumes jau kopš tiem laikiem, kad tie visi vēl bija mazi hobitēni un hobitenītes.

Bilbo, kuru nemāca ne mazākās aizdomas, tajā rītā redzēja vienīgi vecu vīru ar nūju rokā. Šim vīram bija augsta, zila platmale ar smailu galu, garš, pelēks apmetnis, milzīgi, melni zābaki un sudrabota šalle, kam pāri krita gara, balta bārda.

– Labs rīts! – teica Bilbo, un tas bija sacīts no tīras sirds. Saule spoži mirdzēja, un zāle kuploja sulīgi zaļa. Taču Gandalfs tikai pameta viņā drūmu skatienu no garo, pinkaino uzacu apakšas, kuras slējās tālāk uz priekšu nekā platās cepures mala.

– Ko jūs ar to gribat teikt? – viņš noprasīja. – Vai jūs novēlat man labu rītu vai arī gribat teikt, ka rīts ir labs neatkarīgi no manas vēlēšanās; vai arī gribat sacīt, ka pats jūtaties labi šai rītā; vai arī vēlaties dot mājienu, ka šādā rītā visiem jābūt labiem?

– Visu to reizē, – teica Bilbo. – Un turklāt vēl šis rīts ir kā radīts, lai te ārā uzsmēķētu pīpi. Ja jums ir klāt pīpe, piesēdiet un piepildiet to ar manu tabaku. Nav kur steigties, visa diena vēl priekšā! – Tad Bilbo apsēdās uz soliņa pie durvīm, sakrustoja kājas un izpūta skaistu pelēku dūmu gredzenu, kas nesadalījies pacēlās gaisā un aizpeldēja pāri Pakalnam.

– Jauki jau, jauki! – norūca Gandalfs. – Bet man šorīt nav laika pūst dūmu gredzenus. Es meklēju līdzdalībnieku dēkai, ko esmu iecerējis, un man nekādi neizdodas to atrast.

– Es domāju gan – te, mūsu pusē! Mēs esam vienkārši, rāmi ļautiņi, un dēkas mums nav pa prātam. Kam mums tādas mulķīgās neērtības! Tā var tikai pusdienas nokavēt. Nesaprotu, ko daži tajās atrod, – sacīja mūsu misters Baginss, aizbāza īkšķi aiz bikšturiem un izpūta otru – vēl lielāku dūmu gredzenu. Tad viņš izņēma šārīta vēstules un sāka tās lasīt, izlikdamies veco vīru vairs nemanām. Hobits bija nospriedis, ka šis garāmgājējs nav gluži pēc viņa prāta, un vēlējās, kaut viņš ietu projām. Taču vecais vīrs nekustējās ne no vietas. Viņš stāvēja, atspiedies uz nūjas, un, ne vārda neteikdams, cieši raudzījās hobitā, līdz Bilbo sāka justies itin neērti un pat mazliet saskaitās.

– Arlaburītu! – viņš beidzot noteica. – Mēs te negribam nekādas dēkas – paldies! Varat pamēģināt aiz Pakalna vai viņpus Straumes. – Ar to viņš gribēja sacīt, ka saruna beigusies.

– Cik daudz gan nozīmju ir jūsu labajam rītam! – teica Gandalfs. – Tagad jūs gribat teikt, ka vēlētos tikt no manis vaļā un ka šis rīts nebūs labs, iekams es nebūšu pazudis.

– Nebūt ne, nebūt ne, cienītais kungs! Paga – šķiet, ka es nezinu jūsu vārdu?

– Jā, jā, tieši tā jūs domājāt, cienītais kungs! Bet es gan zinu jūsu vārdu, mister Bilbo Bagins! Un arī jūs zināt manējo, kaut arī neatceraties, ka es esmu tā īpašnieks. Mani sauc Gandalfs, un Gandalfs – tas esmu es! Kas to būtu domājis, ka piedzīvošu tādu laburītu no Belladonnas Tukas dēla, it kā būtu atnācis pie viņa durvīm, pogas tirgodams!

– Gandalfs, Gandalfs! Ak tu debestiņ! Vai patiesi tas pats klejotājs burvis, kurš iedeva Vecajam Tukam divas apburtas briljanta aproču pogas, kas pašas aizdarījās un nenāca vaļā, iekams tām pavēlēja? Vai patiesi tas pats vīrs, kas viesībās prata stāstīt tādus brīnumainus nostāstus par pūķiem un gobliniem¹, un milžiem, un izglābtām princesēm, un atraitņu dēlu negaidīto veiksmi? Vai patiesi tas pats meistars, kas prata sarīkot tādu neredzētu uguņošanu? To nu gan es atceros! Vecais Tuks vienmēr rīkoja to Jāņu vakarā. Tas tik bija vareni! Raķetes izauga gaisā kā milzu ugunslilijas un lauvmutītes, un zeltalietus un visu garo vakaru krēslā peldēja pa debesīm. – Nu jau jūs būsiet pamanījuši, ka misters Baginss nemaz nebija gluži tāds sausiņš, par kādu pats sevi labprāt iztēlojās, un ka viņam turklāt ļoti patika puķes. – Ak tu tētīt! – viņš nerimās. – Vai patiesi tas pats Gandalfs, ar kura ziņu tik daudz prātīgu puisēnu un meitēnu aizlaidušies nezināmās tālēs, trakuļīgas dēkas meklēdami? Kas tik nav noticis – rāpšanās kokos, ciemošanās pie elfiem, kuģošana uz svešām zemēm! Ak pasaulīt, tad gan dzīve bija inter... Es gribēju teikt, ka jūs savulaik šai pusē daudz ko sagriezāt ar kājām gaisā. Lūdzu piedošanu, bet man nebija ne jausmas, ka jūs joprojām piekopjat veco amatu.

– Ko gan citu lai es darītu? – noprasīja burvis. – Šā vai tā, es priecājos, ka jūs kaut ko par mani tomēr atceraties. Vismaz manu uguņošanu jūs pieminat ar laipnu prātu, un tas jau dod kādu cerību. Tik tiešām, jūsu godājamā vec-tēva Tuka dēļ un nabaga Belladonnas dēļ es došu jums to, ko jūs lūdzat.

– Lūdzu piedošanu, bet es neko neesmu lūdzis!

– Esat gan! Un nu jau divreiz. Manu piedošanu. Es jums to atvēlu. Taisnību sakot, atļausos pat tik daudz, ka

---

¹ Populārs folkloras tēls – ļauns, ķēmīga izskata radījums. (*Tulk.*)

iesaištīšu jūs šajā dēkā. Tas būs ļoti interesanti man un ļoti noderīgi jums, un iespējams, ka šī dēka būs arī ienesīga, ja vien jūs tiksiet tai līdz beigām.

– Atvainojos! Es nevēlos nekādas dēkas, sirsnīgs paldies! Vismaz šodien ne. Arlaburītu! Bet atnāciet, lūdzu, uz tēju – kad vien gribat! Varbūt rīt? Atnāciet rīt! Visu labu!

Pēc šiem vārdiem hobits apsviedās apkārt, iespruka pa savām apaļajām, zaļajām durvīm un aizdarīja tās tik ātri, cik vien uzdrīkstējās, lai neliktos rupjš. Burvji tomēr paliek burvji.

– Kāda joda pēc es viņu aicināju uz tēju? – viņš pukojās pie sevis, iedams uz pieliekamā pusi. Viņš nupat kā bija paēdis brokastis, taču sprieda, ka pāris kūku un kāda dzēriena glāze pēc šī izbīļa nāktu tikai par labu.

Gandalfs tikmēr joprojām stāvēja aiz durvīm un ilgi, bet klusi smējās. Pēc brītiņa viņš paspēra soli uz priekšu un ar nūjas smaili uzšņāpa uz hobita zaļajām, skaistajām durvīm dīvainu zīmi. Tad viņš devās projām – ap to pašu laiku, kad Bilbo beidza ēst otro kūku un sāka domāt, ka ļoti veiksmīgi izsprucis no visām dēkām.

Nākamajā dienā viņš Gandalfu bija gandrīz piemirsis. Viņam nekas lāgā neturējās atmiņā, ja vien viņš vajadzīgo nepierakstīja Darīšanu Blociņā, piemēram: “Gandalfs trešdien uz tēju”. Iepriekšējā dienā viņš bija juties pārlietu satraukts, lai to izdarītu.

Tieši pirms tējas dzeramā laika varen sparīgi noskanēja durvju zvans, un tad gan viņš atcerējās! Steigšus Bilbo metās uzlikt uz uguns katliņu un izņemt vēl vienu tasīti un apakštasīti un vēl pāris kūku un tad skrēja pie durvīm.

“Piedodiet, ka liku jums gaidīt!” viņš jau gribēja sacīt, kad ieraudzīja, ka tas nemaz nav Gandalfs. Tas bija rūķis ar zilganu bārdu, kuras gals bija aizsprausts aiz zeltītas jostas, un ļoti spriganām acīm, kas dzirkstīja zem tumši

zaļās kapuces. Līdzko durvis pavērās, viņš iemetās iekšā, itin kā būtu ticis gaidīts.

Rūķis pakāra savu apmetni ar kapuci uz tuvākā pakaramā un, zemu paklanījies, noteica: – Dvalins ir jūsu rīcībā!

– Un Bilbo Baginss ir jūsējā! – sacīja hobits, pirmajā brīdī pārlietu pārsteigts, lai uzdotu kādu jautājumu. Kad klusums, kas sekoja, jau bija kļuvis neveikls, viņš piebilda: – Es nupat kā grasījos dzert tēju; laipni lūdzu, piebiedrojieties man. – Varbūt aicinājums iznāca pastīvs, taču domāts tas bija no sirds. Un ko gan darītu jūs, ja pie jums neaicināts ierastos kāds rūķis un bez jebkāda paskaidrojuma pakārtu jūsu priekštelpā savas virsdrēbes?

Viņi tikai mazu britiņu bija pasēdējuši pie galda – patiesībā tikai nupat kā aizsākuši trešo kūku –, kad durvju zvans ieskanējās vēlreiz un pat skaļāk nekā iepriekšējo reizi.

– Atvainojiet! – noteica hobits un steidzās pie durvīm.

“Tātad beidzot jūs esat klāt!” viņš šoreiz gribēja Gandalfam sacīt. Bet tas nebija Gandalfs. Uz sliekšņa stāvēja ļoti vecīga izskata rūķis ar baltu bārdu un koši sarkanu kapuci, un arī viņš iemetās iekšā, līdzko durvis bija atvērtas, – gluži kā aicināts viesis.

– Es redzu, ka šie jau sākuši pulcēties, – viņš teica, ieraudzījis uz pakaramā Dvalina zaļo kapuci. Savu sarkano viņš pakāra tai līdzās un, roku pie krūtīm piespiedis, sacīja: – Balins ir jūsu rīcībā!

– Pateicos! – Bilbo izdvesa. Tas gan nebija īstais vārds, taču dzirdētais “šie jau sākuši pulcēties” bija ne pa jokam izsitis viņu no sliedēm. Viņam patika ciemiņi, taču vēl labāk patika, ja tie pirms apciemojuma bija jau pazīstami, un arī ielūgt tos viņam labāk patika pašam. Prātā pazibēja briesmīga doma: var taču pietrūkt kūku, un tad viņam

pašam – namatēvs būdams, viņš zināja savu pienākumu un ievēroja to, lai cik tas būtu sāpīgi, – būs jāpaliek bešā.

– Nāciet iekšā, un iedzersim tēju! – pēc dziļas ieelpas viņam izdevās pateikt.

– Es labāk gribētu glāzi alus, ja jums nekas nav pretī, mans laipnais kungs! – sacīja Balins ar balto bārdi. – Bet no kādas kūkas gan neatteikšos – vislabāk, ja jums atrastos magoņkūciņa.

– Cik uziet! – Bilbo, pašam par pārsteigumu, dzirdēja sevi atbildam un pēc tam attapās tecīņus steidzam uz pagrabu, lai piepildītu alus krūzi, un uz pieliekamo, lai paņemtū divas skaisti apaļas magoņkūciņas, ko viņš šajā pēcpusdienā bija izcepis pēcvakariņu uzkodai. Kad viņš atgriezās, Balins un Dvalins pie galda sarunājās kā veci draugi (patiesībā viņi abi bija brāļi). Bilbo tikko paspēja nolikt viņiem priekšā alu un kūkas, kad atkal skaļi jo skaļi noskanēja durvju zvans, un šim zvanam sekoja vēl viens.

“Šoreiz tas noteikti būs Gandalfs,” Bilbo nodomāja, tusnīdams prom pa gaiteni. Bet tas atkal nebija viņš. Tie bija vēl divi rūķi, abi zilās kapucēs, ar sudrabetām jostām un dzeltenām bārdām, un katrs turēja rokās darbarīku kasti un lāpstu. Abi iemetās iekšā, kolīdz durvis bija mazliet pavērušās, un Bilbo par to pat lāgā vairs nebrīnījās.

– Ar ko varu jums pakalpot, rūķi? – viņš vaicāja.

– Kili ir jūsu rīcībā, – sacīja viens no tiem. – Un Fili tāpat! – piebilda otrs, un abi nometa savas zilās kapuces un paklanījās.

– Gatavs pakalpot jums un jūsu ģimenei! – atteica Bilbo, šoreiz attapdamies ievērot labo toni.

– Es redzu, ka Dvalins un Balins jau ir šeit, – teica Kili. – Piebiedrosimies viņu pulkam!

“Pulkam!” nodomāja misters Baginss. “Šis vārds man nav pa prātam. Nudien man uz brītiņu jāapsēžas, jāsakopo

domas un jāiedzer kāds malciņš.” Viņš bija paspējis iebaudīt tikai nieka lāsi – turklāt, sēdēdams stūrī, kamēr visi četri rūķi sēdēja ap galdu un runāja par raktuvēm un zeltu, par nedienām ar gobliniem un laupītājiem pūķiem un par daudz ko citu, ko viņš nesaprata un negribēja saprast, jo tas viss izklausījās pārāk dēkaini, – kad atkal noskanēja kling-klang-kling-klang, pie tam gluži tā, it kā zvanu būtu paraustījis kāds palaidņa hobitēns, cerēdams noraut tā tu-rekli.

– Kāds ir pie durvīm! – Bilbo teica, samirkšķinādams acis.

– Kādi četri, spriežot pēc skaņas, – sacīja Fili. – Turklāt mēs jau nākdami viņus pa gabaliņu redzējām.

Nabaga mazais hobits gaitenī apsēdās un saņēma galvu rokās, prātodams, kas īsti noticis un vai viņi visi tiešām grasās palikt uz vakariņām. Tad zvans ieskanējās vēlreiz, skaļāk par visām iepriekšējām reizēm, un viņam vajadzēja skriet pie durvīm. Tur nebija vis četri – tur bija PIECI. Kamēr Bilbo prātodams kavējās gaitenī, klāt bija pienācis vēl viens rūķis. Hobits tik tikko paspēja nospiegt rokturi, kad tie visi jau bija iekšā, cits pēc cita klanījās un teicās esam viņa rīcībā. Dori, Nori, Ori, Oins un Gloins bija viņu vārdi, un jau pēc mirkļa uz pakaramiem rindojās divas koši sarkanas, viena pelēka, viena brūna un viena balta kapuce, un atnācēji naski aizsoļoja pie pārējiem, rokas aizbāzuši aiz savām zeltitajām un sudrabotajām jostām. Nu jau te bija gandrīz vesels pulks. Daži pieprasīja alu, citi porteri, viens vēlējās kafiju, un visi vēlējās kūkas, tāpēc mūsu hobitam labu laiciņu bija darba pilnas rokas.

Uz pavarda nupat kā bija uzlikta liela kafijas kannā, visas magoņkūciņas bija notiesātas un rūķi ķērušies pie sviesta plāceņiem, kad pie durvīm atskanēja – skaļš klauvējiens. Nevis zvans, bet bāc-bāc pa hobita skaisti zaļajām durvīm. Kāds daudzīja pa tām ar nūju!

Bilbo skriešus metās pa gaiteni, ļoti saskaities un ne pa jokam apmulsis un apstulbis – šī nu bija pati trakākā trešdiena, kādu viņš savā mūžā atcerējās piedzīvojis. Ar joni viņš atrāva durvis, un viņi visi sabira iekšā kā zirņi, klupdami krizdami cits citam pāri. Vēl četri rūķi klāt pie pārējiem! Un aiz muguras tiem Gandalfs, atspiedies uz savas nūjas un kratīdamies smieklos. Viņš bija iesitis skaistajās durvīs prāvu robu; starp citu, viņš bija arī izdzēsis slepeno burvju zīmi, ko uz tām tika uzvilcis iepriekšējā rītā.

– Prātīgāk! Prātīgāk! – viņš teica. – Tas nemaz neizskatās pēc tevis, Bilbo, – likt viesiem tik ilgi gaidīt aiz durvīm un pēc tam atraut tās ar tādu blikšķi! Ļauj man iepazīstināt tevi ar Bifuru, Bofuru, Bomburu un jo sevišķi ar Torinu!

– Jūsu rīcībā! – noteica Bifurs, Bofurs un Bomburs, visi nostājušies rindā.

Tad viņi pakāra divus apmetņus ar dzeltenām kapucēm, vienu ar gaiši zaļu un vēl vienu ar debeszilu kapuci un garu, sudrabainu pušķi. Šī zilā piederēja Torinam, ārkārtīgi svarīgam rūķim, kurš patiesībā nebija neviens cits kā pats lielais Torins Ozolvairogs un kurš nepavisam nejutās sajūsmināts par to, ka vajadzējis nokrist garšļaukus uz Bilbo grīdsegas un ļaut Bifuram, Bofuram un Bomburam uzvelties sev virsū. Turklāt Bomburs bija neredzēti resns un smags. Torins patiešām izturējās ļoti augstprātīgi un neteicās esam viņa vai kāda cita rīcībā, bet nabaga misters Baginss tik daudz reižu atvainojās, ka viņš beidzot norūca: – Nekas, būs jau labi, – un pārstāja bozties.

– Nu mēs te esam visi! – sacīja Gandalfs, noraudzīdamies uz trīspadsmi rindā pakārtajām kapucēm – labākajām svētku kapucēm, kas bija piepogājamas un noņemamas, – un savu platmali tām līdzās. – Itin jautrs bariņš! Es ceru, ka vēlīnajiem nācējiem arī būs vēl kas palicis, ko

ēst un dzert! Kas tas ir? Ā, tēja! Nē, paldies! Es domāju, ka man vislabāk derēs kāds malciņš sarkanvīna.

– Man arī, – piebilda Torins.

– Un aveņu džems ar ābolkūku, – teica Bifurs.

– Un pildīti pīrādziņi, un siers, – pievienojās Bofurs.

– Un gaļas pīrāgs ar salātiem, – sacīja Bomburs.

– Un atnesiet vēl kādu šķīvi ar kūkām – un vēl alu – un kafiju, ja jums nekas nav pretī, – caur durvīm piebalsoja pārējie rūķi.

– Uzsit uz pannas dažas olas, veco lāga zēn! – Gandalfs nosauca pakaļ hobitam, kurš streipuļoja uz pieliekamo pusi. – Un liec galdā arī to auksto cāli un marinētos dārzenus!

“Izskatās, ka viņš pārzina manus pieliekamos no iekšpuses tikpat labi kā es!” nodomāja misters Baginss, juzdamies gauži apstulbis un sākdamš bažīties, vai tikai viņa namā nav taisnā ceļā ielauzusies kāda traka un nepieļaujama dēka. Kad Bilbo beidzot bija sakrāvis visus ēdamos un dzeramos, un nažus, un dakšiņas, un glāzes, un šķīvjus, un karotes, un citus piederumus uz lielām paplātēm, viņš bija pavisam aizkūsis, pietvīcis un saniknots.

– Lai viņus pērkons sasper, tos nolādētos rūķus! – viņš skaļi nošķendējās. – Vai viņi vismaz nevarēja nākt palīgā?

Tik tikko viņš bija to izteicis, kad virtuves durvīs jau stāvēja Balins un Dvalins, aiz viņiem Kili un Fili, un, pirms vēl Bilbo paspēja atplest muti, viņi jau bija aizrāvuši paplātes un vēl pāris nelielu galdiņu uz viesistabu un visu salikuši pa vietām.

Gandalfs sēdēja goda vietā – un visi trīspadsmit rūķi tam apkārt; Bilbo tupēja uz soliņa pie kamīna, skrubinādamš cepumu (jo ēstgriba viņam bija galīgi zudusi) un pūlēdamies rādīt tādu seju, it kā viss notiekošais būtu pilnīgi ikdienišķa parādība, kur nav it nekā dēkaina. Rūķi ēda un

ēda, runāja un runāja, un laiks tikai ritēja tālāk. Beidzot viņi pieceldamies atstūma krēslus, un Bilbo sarosījās, lai novāktu šķīvjus un glāzes.

– Varbūt jūs vēlētos palikt uz vakariņām? – viņš teica, cik laipni un neuzstājīgi vien spēdams.

– Protams! – atsaucās Torins. – Un pēc vakariņām arī. Ātrāk kā līdz tumsai mēs savu darāmo neizrunāsim, un pirms tam jau vēl būs dziesmas un mūzika. Tagad aši novāciet galdu!

Uz karstām pēdām visi divpadsmit rūķi – tikai Torins pats ne, jo viņš bija pārāk ievērojams, tāpēc palika sēžam un runājamies ar Gandalfu – pielēca kājās un sāka kraut visu kaudzēs. To izdarījuši, prom viņi bija, nemeklēdami nekādas paplātes, katrs turēdams šķīvju grēdu ar pudeli virsū uz vienas rokas, kamēr hobits brāzās viņiem pakal, gandrīz vai spiegdams aiz bailēm: – Lūdzu, uzmanieties! – un: – Lūdzu, nepūlieties! Es pats tikšu galā! – Bet rūķi tikai uzsāka dziesmu:

– Šķīvjus daudzīt, glāzes plēst!
Saliekt nažus gredzenā!
Pudeles uz grīdas mest!
Bilbo Baginss teic: nekā!

Galdautu ar nažiem griezt!
Saliekt zarus dakšiņām!
Dzeramo pa gaisu šķiest!
Kaulus mest uz grīdsegām!

Māla traukus katlā gāzt!
Labi sakratīt turklāt;
Ja kāds vesels atrodas,
Prom pa grīdu ripināt!

Bilbo Baginss teic: nekā!
Tāpēc nedarīsim tā!

Protams, viņi nepastrādāja nevienu no šiem briesmu darbiem, un viss zibens ātrumā tika nomazgāts un nolikts drošā vietā, kamēr hobits virtuves vidū griezās apkārt kā vilciņš, pūlēdamies aptvert, ko viņi katrs dara. Tad visi atgriezās istabā, kur ieraudzīja Torinu sēžam un smēķējam pīpi; kājas viņš bija atbalstījis pret kamīna aizsargrežģi. Viņš pūta gaisā neticami milzīgus dūmu gredzenus, un katrs no tiem peldēja tieši turp, kurp viņš tam lika, – augšup skurstenī, aiz lielā pulksteņa uz kamīna, zem galda vai arī apkārt griestiem; taču, lai kurp tie ceļotu, tie nespēja izbēgt no Gandalfa. Hop! Un viņš raidīja mazāku dūmu gredzenu no savas īsās māla pīpītes taisni cauri katram Torina gredzenam. Pēc tam Gandalfa dūmu gredzens kļuva zaļš un atgriezās atpakaļ pie burvja, palikdams karājamies virs viņa galvas. Šobrīd to bija sakrājies jau krietni daudz, un blāvajā mijkrēslī tie piešķīra viņam dīvainu un burvestīgu izskatu. Bilbo nekustīgi stāvēja un raudzījās – dūmu gredzeni bija viņa vājība – un tad piepeši nosarka, atcerēdamies, kā vakar tika lepojies ar saviem dūmu gredzeniem, ko pūta pa vējam pāri Pakalnam.

– Un tagad mūziku! – noteica Torins. – Nesiet šurp instrumentus!

Kili un Fili metās pie savām somām un atgriezās ar mažiņām vijolēm; Dori, Nori un Ori no azotes izvilka flautas; Bomburs ienesa no gaitēņa bungas; arī Bifurs un Bofurs izsteidzās ārā un atgriezās, nesdami klarnetes, ko bija atstājuši līdzās ceļaspiekiem. Dvalins un Balins sacīja: – Piedodiet, mūsējie palika uz lieveņa! – Nu, tad pie viena ienesiet arī manējo! – uzsauca Torins. Abi rūķi atgriezās, stiepdami violas, kas bija viņu augumā, un vēl zaļā audeklā ievīstīto Torina arfu. Tā bija skaista, zeltīta arfa, un, tiklīdz Torins to aizskāra, uzreiz visu telpu piepildīja mūzika, tik negaidīta un jauka, ka Bilbo aizmirsa visu citu uz

pasaules un ļāvās aiznest sevi uz tālām, noslēpumainām zemēm, virs kurām spīd dīvains mēness un kuras atrodas tālu viņpus Straumes un ļoti tālu no viņa hobita alas zem Pakalna.

Istabā sabiezēja tumsa, uguns kamīnā izdzisa, ēnas izgaisa, bet rūķi joprojām spēlēja un spēlēja. Un pēkšņi tie spēlējami sāka cits pēc cita dziedāt – dobji un zemi skanēja šī dziesma, it kā celdamās augšup no rūķu seno mitekļu dziļumiem; un te ir daļa no tās, ja vien bez viņu mūzikas tā vairs ir tā pati dziesma:

Kur kalni miglā salti stīdz,
Mūs vedīs ceļš, pirms ausīs rīts;
Lai gaismā celts top tālais zelts,
Kas tēvutēviem nolaupīts.

Daudz rūķu, kuri šodien klus,
Sendienās prata brīnumus.
Nu veikums šis jau izsenis
Zem tālā klinšu kalna dus.

Tie rotas prata darināt
No dimantiem, kam pielikts klāt
Gan zvaigžņu zvirgzds, gan rasas dzirksts,
Gan pūķa uguns svelmainā.

No gaismas stara kronis kalts,
No mēnesnīcas zobens stalts:
Spals laistās spožs, no pērlēm košs,
Vēl spožāks asmens sudrabbalts.

Kur kalni miglā salti stīdz,
Mūs vedīs ceļš, pirms ausīs rīts;
Lai senču zelts top gaismā celts,
No ļaunās varas atpestīts.

Daudz zelta arfu tapa tur,
Kas tādas brīnumskaņas bur,
Ka samulst prāts, jo daiļums tāds
Nav dzirdēts pasaulē nekur.

Te pēkšņi neteikts klusa vārds,
Pār kalniem brāzās negants dārds:
Kvēl debesis, gail klajums viss,
Un priedes uzliesmo kā sārts.

Virš kalna pūķis spārnus pleš,
Tā dvaša posta guni dveš,
Līdz nami grūst un strauti žūst,
Un melnā oglē pārtop mežs.

Kalns biezās dūmu grīstēs grimst,
Tur rūķi cits pēc cita ļimst;
Un ienaidis baigs, kaut gājis laiks,
Vairs mūsu sirdīs nenorimst.

Kur kalni miglā salti stīdz,
Mūs vedīs ceļš, pirms ausīs rīts;
Lai senču gods tiek dēliem dots,
Lai arfu skaņas nāk mums līdz!

Viņu dziesmā klausoties, hobits sajuta sevī uzbangojam
mīlestību pret visu skaisto, ko radījušas veiklas rokas,
meistara gudrība vai burvju māka, un tā bija vētraina un
greizsirdīga mīlestība; tās bija tādas alkas, kādas mēdz
mānot rūķu krūtīs. Viņā pamodās dziļi snaudošās Tuku
asinis, un viņš ilgojās iet un savām acīm skatīt šos lielos
kalnus, dzirdēt priežu un ūdenskritumu šalkoņu, izpētīt
klinšu alas, ceļaspieķa vietā nēsāt zobenu. Bet tad Bilbo
viscaur nodrebēja un steigšus atkal kļuva vecais misters
Baginss no Bagendas zem Pakalna.

Trīcēdams viņš piecēlās kājās. Viņam nebija sevišķas vēlēšanās iet meklēt lampu, toties jo neatvairāma bija vēlēšanās izlikties to darām, lai nobēgtu pagrabā, paslēptos aiz alus mucām un nerādītos laukā, iekams visi šie rūķi nebūs projām no mājas. Te pēkšņi viņš attapās, ka mūzika un dziedāšana apklususi, un sajuta cauri tumsai raugāmiem sevī daudz spīdošu acu pāru.

– Kurp jūs gribat iet? – noprasīja Torins tādā balsī, kas gandrīz vai lika domāt, ka viņš ir uzminējis hobita vēlēšanos.

– Vai nevajadzētu atnest lampu? – Bilbo kā atvainodamiem vaicāja.

– Mums labāk patīk tumsa, – atsaucās rūķi. – Tumšām gaitām tumsa laba! Līdz rītausmai vēl daudz stundu.

– Jā, protams, – noteica Bilbo un steidzās apsēsties. Viņš aizsēdās garām soliņam un atkrita uz kamīna aizsargrežģa, ar troksni apgāzdams krāsns kruķi un liekšķeri.

– Cst! – teica Gandalfs. – Ļaujiet Torinam runāt! – Un Torins iesāka šādi:

– Gandalf, rūķi un mister Bagins! Mēs esam sanākuši kopā šai namā pie mūsu drauga un slepenā līdzdalībnieka, šī izcilā un bezbailīgā hobita – lai viņam nekad nenoiet mati no kāju īkšķiem! Lai slavēts viņa vīns un alus! – Viņš apklusā, lai ievilkto elpu un uzklausītu pieklājīgu piebildi no Bilbo, taču laipnie novēlējumi pilnīgi aizgāja gar ausīm nabaga hobitam, kurš tikai plātīja muti, gribēdams protestēt pret apzīmējumiem “bezbailīgais” un “slepenais līdzdalībnieks”, taču apmulsumā nespēja izdvest nevienu skaņu. Torinam atlika tikai turpināt:

– Mēs esam sanākuši kopā, lai apspriestu savus plānus, rīcību, paņēmienus, taktiku un līdzekļus. Itin drīz, vēl pirms rīta ausmas, mēs dosimies savā garajā ceļojumā – ceļojumā, no kura daži no mums vai pat viss mūsu pulks

(izņemot mūsu draugu un padomdevēju, atjautīgo burvi Gandalfu) var arī neatgriezties. Šis ir mūsu svinīgais mirklis. Mūsu mērķis, cik noprotu, mums visiem ir labi zināms. Godājamam misteram Baginsam un varbūt pārīs jaunākajiem rūķiem (te, piemēram, varētu minēt Kili un Fili), iespējams, vajadzēs īsi paskaidrot pašreizējo situāciju...

Tas bija Torina parastais runas veids. Viņš bija ievērojams rūķis. Ja viņam ļautu vaļu, viņš laikam varētu šādi turpināt, līdz paliktu bez elpas, turklāt nepastāstīdams nekā tāda, kas visiem klātesošajiem jau nebūtu zināms. Taču viņš tika rupji pārtraukts. Nabaga Bilbo to ilgāk vairs nespēja izturēt. Pie vārdiem “var arī neatgriezties” viņš sajuta kaklā briestam kliezienu, un itin drīz tas izlauzās augšup kā lokomotīves pūtiens, tai izbraucot no tuneļa. Rūķi visi pielēca kājās, apgāzdami galdu. Gandalfs uzšķīla zilu uguni savas burvju nūjas galā, un tās dzirkstošajā gaismā viņi ieraudzīja nabaga mazo hobitu nometušos četrpārus uz paklāja kamīna priekšā un trīcam kā kūstošu želeju. Tad viņš nokrita garšļaukus uz grīdas un bez apstājas sauca: – Zibens iespēra, zibens iespēra! – un nekā cita no viņa labu laiku nevarēja izdabūt. Tad rūķi pacēla viņu, iznesa ārā, apguldīja viesistabā uz dīvāna, nolika viņam līdzās glāzi ar dzērienu un atgriezās pārspriest savas tumšās gaitas.

– Mūsu draugs ļoti ātri uzbudinās, – teica Gandalfs, kad visi atkal bija apsēdušies. – Viņam palaikam uznāk dīvainas, neizskaidrojamas lēkmes, bet pulvera viņam iekšā ir vairāk par visiem – viņš var būt negants kā cilpā noķerts pūķis.

Ja jums kādreiz ir gadījies redzēt cilpā noķertu pūķi, jūs sapratīsiet, ka šis ir tikai tēlainis pārspilējums attiecībā uz jebkuru hobitu, pat uz Vecā Tuka vecvectēva brāli

Buļļarēcienu, kurš bija tik milzīgs (salīdzinājumā ar citiem hobitiem), ka varēja jāt uz zirga. Viņš savulaik kauja pie Zaļajiem Laukiem bija pārrāvis Grema kalna goblinu kaujas ierindu un notriecis to karalim Golfimbulam galvu ar vienu ašu vāles belzienu. Galva esot aizlidojusi simt jardus pa gaisu un iekritusi trušu alā, un kauja līdz ar to bijusi galā, un tajā pašā brīdī tikusi izgudrota golfa spēle.

Bet šobrīd Buļļarēciena krietni maigākais pēctecis viesistabā lēni sāka atgūties. Brīdi pagulējis un iztukšojis savu glāzi, viņš bailīgi aizzagās līdz dzīvojamās istabas durvīm. Un tur viņš dzirdēja Gloinu izgrūžam: – Phē! – vai tam līdzīgu šņācienu un sakām šādus vārdus: – Vai jūs domājat, ka viņš mums derēs? Lai nu Gandalfs stāsta vien, ka šis hobits ir negants un bezbailīgs, taču atbildīgā brīdī ar vienu šādu brēcieni pietiks, lai pamodinātu pūķi un visus tā radniekus, un tad mēs visi būsīm pagalam. Man tas vairāk izklausījās pēc baiļu klieziena nekā pēc satraukuma gaviļēm! Patiesību sakot, ja vien uz durvīm nebūtu bijis burvju zīmes, es nešaubītos, ka esam iemaldījušies nepareizā mājā. Līdzko priekšnamā uzmetu acis tam knēvelim, kas tur mīdījās un tusnīja uz paklāja, es tūlīt sāku šaubīties. Viņš daudz vairāk izskatās pēc bodnieka nekā pēc kramplauža!

Tad misters Baginss nospieda rokturi un devās iekšā. Tuku asinis bija uzvarējušas. Piepeši viņš juta, ka spētu atteikties no brokastīm un siltas gultas, lai tikai viņu uzskatītu par negantu. “Knēvelis, kas mīdījās uz paklāja” jau gandrīz viņu tādu padarīja. Vēlāk neskaitāmas reizes Baginsu asinis viņā nožēloja šai brīdī darīto, un tad viņš sev teica: “Bilbo, tu biji muļķis; tu ieskrēji tur vidū un taisnā ceļā ielēci bedrē.”

– Atvainojiet, – viņš teica, – ja esmu nejauši noklausījies, ko jūs sacījāt. Es nemēģināšu izlikties, ka saprotu,

par ko jūs runājat un ko domājat ar bodniekiem un kramp-laužiem, taču man šķiet, ka vienu esmu sapratis pareizi, – šādi, pēc viņa domām, pieklājās izturēties hobitam, kas sevi ciena, – proti, to, ka, pēc jūsu domām, no manis nekā prātīga nav. Uzklusiet, kas man sakāms. Uz manām durvīm nav nekādu zīmju – tās ir krāsotas pirms nedēļas –, un es esmu pilnīgi pārliecināts, ka jūs esat iemaldījušies nepareizā mājā. Līdzko es redzēju jūsu divvainās sejas aiz sliekšņa, es tūlīt sāku šaubīties. Tomēr izturieties tā, it kā būtu nokļuvuši īstajā vietā. Pastāstiet man, ko jūs gribat, un es mēģināšu to izdarīt, kaut arī man vajadzētu aiziet no šejienes līdz austrumu austrumiem un cīnīties ar Pēdējā Tuksneša mošķiem. Man kādreiz bija vecvecvectēva brālis, Bullarēciens Tuks, un...

– Jā, jā, bet tas jau bija sen, – teica Gloins. – Es runāju par jums pašu. Un varu jums apliecināt, ka uz šī nama durvīm ir zīme – tā pati, ko vienmēr izmanto šādos darījumos, – vai vismaz vēl nesen tā tur bija. *Kramplauzis meklē labu darbu, daudz satraucošu dēku un pieklājīgu atalgojumu* – tā šī zīme parasti lasāma. “Kramplauža” vietā var arī teikt “Pieredzējis dārgumu meklētājs”, ja jums tā labāk patīk. Dažiem tā patīk labāk. Mums tas vienalga. Gandalfs mums paziņoja, ka šajā pusē esot kāds piemērots vīrs, kas steidzami meklējot darbu, un viņš pie šī vīra esot sarunājis tikšanos trešdien, tējas laikā.

– Protams, ka uz durvīm ir zīme, – teica Gandalfs. – Es pats to tur uzvilku. Ļoti nopietnu iemeslu dēļ. Jūs lūdzāt, lai es sameklēju četrpadsmito vīru jūsu ekspedīcijai, un es izraudzījos misteru Baginsu. Un, ja man kāds grib sacīt, ka neesmu izraudzījis īsto vīru vai īsto māju, tad palieciet, kā esat, trīspadsmit un rēķinieties ar visu, ko šis laimīgais skaitlis var jums atnest, vai arī ejiet atpakaļ uz savām raktuvēm un rociņiem līdz mūža galam.